Vuurwerkveiligheid onder jongeren

rapportage van het kwalitatief verkennend onderzoek
Definitieve rapportage
Versie 1.0

Op verzoek van
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Auteur(s)
Frank De Clercq en Annelies Jansen
Projectnummer
6166
Datum
10 december 2020

Inhoud

Onderzoeksverantwoording 1

1 Aanleiding onderzoek 1
2 Onderzoeksdoel en -toepassing 1
3 Onderzoeksvragen 2
4 Methode van onderzoek en uitvoering 3
5 Selectie 5
6 Algemeen 6

Conclusies en aanbevelingen 7

Inzichten 13

1 Vuurwerk: spontane associaties 13
2 Vuurwerk 14
3 Vuurwerk afsteken: drijfveren 17
4 Vuurwerkveiligheid: veiligheidsmaatregelen 19
5 Vuurwerkveiligheid: informatiebronnen 23
6 Vuurwerkveiligheid: risicoperceptie 24
7 Vuurwerkregels 29
8 Communicatie 33

Bijlage I: Gespreksleidraad 38

Onderzoeksverantwoording

1 Aanleiding onderzoek

Het beleid rondom vuurwerkveiligheid wordt ontwikkeld binnen de Directie Omgevingsveiligheid en Milieurisico's (OenM) van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW).
Elk jaar geeft het ministerie van IenW opdracht tot het ontwikkelen van de vuurwerkcampagne gericht op 15-25 jarigen en een lessenpakket, gericht op groep 7 en 8. Deze communicatiemiddelen zijn gericht op het vergroten van de veiligheid omtrent het kijken naar en afsteken van vuurwerk.

Met de huidige aanpak wordt de groep van 12-15 jarigen onvoldoende aangesproken, terwijl deze groep wel vuurwerk afsteekt. Er wordt nog niet actief op deze groep ingezet, omdat het afsteken van vuurwerk vaak illegaal is op deze leeftijd[1].

Vanuit de beleidskern wil het ministerie van IenW meer inzicht in het gedrag en de motivatie van jongeren met betrekking tot vuurwerk. Er wordt meer inzicht gewenst in de mate waarin jongeren kennis hebben van de veiligheidsmaatregelen en de regels omtrent vuurwerk. Daarnaast wordt inzicht gewenst in de mate waarin zij dit bespreekbaar willen en durven te maken in hun hun omgeving.

2 Onderzoeksdoel en -toepassing

Onderzoeksdoel

Het doel van het onderzoek is om inzicht te verkrijgen in:
- de wijze waarop 12 – 17 jarigen vuurwerkveiligheid en vuurwerkregels beleven, begrijpen, toepassen en bespreken, met een speciale focus op 12 – 15 jarigen;
- hoe communicatie voor deze doelgroep het beste kan worden vormgegeven en het meest effectief kan worden ingezet.

Toepassing van het onderzoek

De inzichten uit het onderzoek dienen als aanknopingspunten voor de beleidskern van OenM, 4VuurwerkVeilig (VeligheidNL) en

[1] Het is deze groep toegestaan om categorie F1 vuurwerk af te steken. Het is echter aannemelijk dat zij ook F2 en w ellicht zelfs illegaal vuurw erk afsteken.

campagnemedewerkers voor de positieve beïnvloeding van het gedrag van jongeren teneinde de vuurwerkveiligheid te vergroten. Daarnaast zouden ook het Ministerie van Justitie en Veiligheid, de Politie en de Brandweer gebruik kunnen maken van de inzichten.

3 Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen worden in onderstaande tabel weergegeven.

Centrale onderzoeksvraag	• Hoe kan de communicatie rondom de jaarwisseling worden verbeterd om vuurwerkveiligheid te vergroten onder jongeren van 11 - 17 jaar en specifieker jongeren van 12 - 15 jaar?
Houding en beleving	• Hoe kijken jongeren van 11 - 17 jaar aan tegen vuurwerk, vuurwerkveiligheid en vuurwerkregels? • Wat is het draagvlak voor regels vanuit de overheid in het algemeen en vuurwerkregels in het bijzonder?
Kennis	• Wat weet de doelgroep over vuurwerkveiligheid en vuurwerkregels? • Hoe komt men aan deze kennis: via welke kanalen, middelen, afzenders?
Gedrag	• Wat doet de doelgroep met betrekking tot vuurwerk (welk vuurwerk, actief passief gedrag, zelf afsteken, erbij zijn en kijken, etc.)? • Hoe gaat de doelgroep om met vuurwerkveiligheid? Waarom worden regels wel en waarom worden regels niet gevolgd? Wat zijn daarbij de drijfveren? • Wat zijn hierbij, naast houding en kennis de gedragsbepalende factoren (traditie, sociale omgeving, emoties (bijvoorbeeld angst of juist spanning zoeken), fysieke omgeving (bijv. hoeveelheid vuurwerk op voorraad, budget), zelfbeeld (bijv. 'ik ben voorzichtig' of juist 'Mij kan niets gebeuren') en intentie (wel of niet regels willen navolgen/veiligheid betrachten)?

Communicatie

- Wat kan men zich herinneren van communicatie rondom vuurwerkveiligheid en wat zijn hierbij positieve en negatieve waarderingen en belevingen?
- Wordt onderling met vrienden en anderen (wie, in welk verband) gessproken over dit onderwerp, waarover, wat is de aanleiding en welke invloed heeft dit op gedrag?
- Nieuwe campagne: wat zou de boodschap moeten zijn, welke informatie zou moeten worden gegeven (content), in welke vorm moet deze informatie worden aangeboden (middel), via welke kanalen en van wie moet deze informatie afkomstig zijn (ivm betrouwbaarheid, geloofwaardigheid, acceptatie en deskundigheid)

4 Methode van onderzoek en uitvoering

Voor dit onderzoek zijn 6 groepsgesprekken gevoerd en 2 extra duo gesprekken met jongeren uit de primaire leeftijdsgroep.

Groepen met leeftijdgenoten, 2 paren per groep
Er zijn zes online groepsgesprekken uitgevoerd waaraan in vijf groepen door 4 jongeren, twee vriendenparen is deelgenomen. In één groep, namelijk 14/15 jarigen hebben twee deelnemer het af laten weten en is aldus door 2 jongens deelgenomen. In sommige groepen is ook door meisjes deelgenomen.
De groepsgesprekken duurden 90 minuten. De samenstelling van de groepen was als volgt:

- 11/12 jarigen: 1 jongen en 3 meisjes, allen 11 jaar
- 12/13 jarigen: 4 jongens, 3 van 12 jaar en 1 van 13 jaar
- 13/14 jarigen: 4 jongens van 13 jaar
- 14/15 jarigen: 2 jongens van 14 jaar
- 15/16 jarigen: 3 jongens en 1 meisje, allen 16 jaar
- 16/17 jarigen: 2 jongens van 16 jaar, 2 meisjes van 16 en 17 jaar

Omdat extra focus ligt op de groep 12-15 jarigen, zijn 2 extra duo interviews van 45 minuten uitgevoerd:

- Een met 2 vrienden van 12 jaar, jongens
- Een met 2 vrienden van 14 en 15 jaar, jongens

De deelnemers wonen door heel Nederland in grotere steden (Amsterdam, Amersfoort, Tilburg, Den Bosch, Capelle a/d IJssel, Almere) en in kleinere

woongemeenschappen (Monnickendam, Bijhuizen, Wervershoof, Purmerend, Woudenberg, St. Oedenrode, Breukelen

Opzet van de gesprekken
Als globale opzet van de groepsgesprekken was als volgt:

- Na korte uitleg van de onderzoekssituatie, is begonnen met een korte kennismaking. Elk vriendenstel heeft haar/zijn vriend/vriendin voorgesteld.
- Vervolgens zijn associaties met vuurwerk in kaart gebracht met het tool Qandr en besproken in de groep. Met Quandr kunnen de deelnemers via hun smartphone hun associaties invoeren. Nadat iedereen dit heeft gedaan (maximaal 6 associaties), worden de resultaten in de vorm van een word cloud op een gedeeld scherm getoond en besproken.
- Daarna is ingegaan op het gedrag rondom vuurwerk, de aanschaf en de kennis en houding ten aanzien van vuurwerkregels.
- Vervolgens is ingegaan op vuurwerkveiligheid. Ook hierbij zijn eerst met behulp van Qandr de spontane associaties in kaart gebracht. Daarna is ingegaan op het gedrag, de houding en beleving van vuurwerkveiligheid, (zoals het dragen van een vuurwerkbril) en op gepercipieerde risico's (letsel, straffen).
  Daarna is ingegaan op communicatie rondom vuurwerkveiligheid (met ouders, onderling met vrienden, via scholen, via andere kanalen). Daarbij is ingegaan op suggesties voor een nieuwe campagne rondom vuurwerkveiligheid.
- Als afsluiting is ingegaan op wat men gaat missen nu dit jaar een vuurwerkverbod (F2) geldt. En wat men zou doen als het vuurwerkverbod ook in de volgende jaren zou gaan gelden.

Het veldwerk heeft plaatsgevonden op woensdag 18 en donderdag 19 november 2020, toen het verbod op vuurwerk voor 2020 in verband met corona net ongeveer een week bekend was.
De gesprekken zijn gevoerd aan de hand van een gespreksleidraad die als bijlage is opgenomen. Een deel van de gesprekken is online gevolgd door vertegenwoordigers van de opdrachtgever. De gesprekken zijn genotuleerd en digitaal opgenomen.

Het projectteam bestond uit Annelies Jansen en Frank De Clercq.

Opnamen en/of notulen van de gesprekken zijn ruwe onderzoekdata (dienen slechts als input voor beantwoording onderzoeksvragen). Deze blijven in eigendom van Ferro Explore, en mogen alleen na uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van de respondenten uit handen worden gegeven: uitsluitend voor intern gebruik door direct betrokkenen bij het onderzoek, en uitsluitend voor het

doel waarvoor ze verkregen zijn, namelijk beantwoording van de onderzoeksvragen.

Opnamen en notulen worden zo lang bewaard als noodzakelijk is voor het project, met een maximum van 6 maanden na oplevering van het eindrapport. In de eindrapportage worden de deelnemersgegevens alleen geaggregeerd weergegeven en is de informatie niet meer tot individuele personen te herleiden. Overige onderzoeksdocumenten worden minimaal 24 maanden bewaard.

Ferro Explore is lid van de Research Keurmerkgroep en de Marktonderzoek Associatie (MOA), is ISO 20252 gecertificeerd en houdt zich aan de ICC/ESOMAR gedragscode.

5 Selectie

In totaal zijn 28 respondenten geselecteerd en uiteindelijk hebben 26 respondenten aan het onderzoek deelgenomen.

De respondenten zijn geselecteerd aan de hand van de volgende criteria:

- Jongeren die zelf actief vuurwerk afsteken, niet alleen categorie F1, maar ook F2, in elk geval op 31 december en bij voorkeur ook eerder op 29, 30 december.
- Graag ook meisjes in wat groepen. Hoeft niet in elke groep, Uit de selectie zal moeten blijken wat de verhouding jongens-meisjes kan gaan worden. Liefst in enkele groepen een meisje-jongen vriendenstel uit te nodigen.
- Verspreid over heel Nederland, helft woonachtig in stedelijk gebied, helft van buiten de (grote) stad, uit dorpen of buitengebied.
- Carbid schieten behoort niet tot vuurwerk afsteken.

- Leeftijden per groepsgesprek
  - 1 met jongeren uit groep 8 (leeftijd 11/12),
  - 1 met jongeren uit het 1e jaar van de middelbare opleiding (leeftijd 12/13),
  - 1 met jongeren uit het 2e jaar (13/14),
  - 1 met jongeren uit het 3e jaar (14/15)
  - 1 met jongeren van 15/16 jaar en
  - 1 met jongeren van 16/17 jaar.

- 2 Duo interviews
  - 1 met jongeren uit het 2e jaar (13/14),
  - 1 met jongeren uit het 3e jaar (14/15),

Vooraf is de deelnemers verteld dat het onderwerp vuurwerk is en dat de overheid opdrachtgever is. Deze laatste informatie is gegeven teneinde de bereidwilligheid van de ouders voor toestemming van deelname door hun kinderen te vergroten. Werving onder deze leeftijdsgroep moet namelijk altijd via de ouders lopen.

De respondenten zijn geworven door een gespecialiseerd selectiebureau. Alle respondenten hebben een vergoeding voor deelname ontvangen.

6 Algemeen

Het rapport is tot stand gekomen op basis van een uitgebreide analyse van de bevindingen. Meningen en gedachten mogen bij kwalitatief onderzoek niet direct getalsmatig worden geëxtrapoleerd (in de zin dat je kan stellen dat als 3 van de 30 respondenten iets vinden, die mening 'dus' bij 10% voorkomt). Om die reden vermelden wij in onze rapportage geen getallen.

Wij hebben het rapport opgedeeld in drie basishoofdstukken: conclusies en aanbevelingen, inzichten en onderzoeksverantwoording. Gekozen citaten representeren in de ogen van de onderzoeker meningen of houdingen die relevant zijn voor begrip van de context.

Conclusies en aanbevelingen

Op woensdag 18 en donderdag 19 november 2020 zijn zes online groepsgesprekken van anderhalf uur uitgevoerd met 11 tot 17 jarige jongeren, merendeels meisjes. Omdat de focus van te ontwikkelen communicatie over vuurwerkveiligheid en vuurwerkregels bij 12-15 jarigen ligt zijn twee extra duo interviews van 45 minuten afgenomen bij jongens uit deze primaire doelgroep.

Doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in de wijze waarop 11 – 17 jarigen vuurwerkveiligheid en vuurwerkregels beleven, begrijpen, toepassen en bespreken, met speciale focus op 12 – 15 jarigen, en hoe communicatie voor deze doelgroep het meest effectief kan worden ingezet. De inzichten die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen dienen als aanknopingspunten voor de beleidskern van de Directie Omgevingsveiligheid & Milieurisico's (Taakveld Vuurwerk), 4VuurwerkVeilig (VeiligheidNL) en campagnemedewerkers voor een positieve beïnvloeding van het gedrag van jongeren teneinde de vuurwerkveiligheid te vergroten. Daarnaast zouden ook het Ministerie van Justitie en Veiligheid, de Politie en de Brandweer gebruik kunnen maken van de inzichten.

Hier volgen de conclusies en aanbevelingen uit het onderzoek.

Hoe kan de communicatie rondom de jaarwisseling worden verbeterd om vuurwerkveiligheid te vergroten onder jongeren van 11 - 17 jaar en specifieker jongeren van 12 - 15 jaar?

- Uit het onderzoek komt naar voren dat de jongeren voor een groot deel al bekend zijn met veiligheidsmaatregelen, maar deze lang niet altijd toepassen. Vooral als het gaat over bescherming tegen letsel, wordt nonchalant omgegaan met bijvoorbeeld het dragen van een veiligheidsbril, gebruik maken van een aansteeklont, afschieten van vuurwerk, et cetera. De belangrijkste reden is dat er vanuit wordt gegaan dat men zelf verstandig en verantwoord omgaat met vuurwerk. Het gepercipieerde veiligheidsrisico is dan ook zeer klein. Er wordt niet bij stilgestaan dat men zelf ook slachtoffer kan worden van fouten van anderen. Daarbij komt nog dat de sociale norm is dat geen bril wordt gedragen.

    ⇨ Communicatie zou hierop kunnen inhaken door de sociale norm om te buigen. Wellicht ondersteund door ontwikkeling van een keuze aan stoere ontwerpen veiligheidsbrillen.
    ⇨ In communicatie benadrukken dat men niet alleen door eigen gedrag letsel kan oplopen, maar ook door gedrag van anderen kan het gepercipieerde risico verhogen.

- Hoewel men bekend is met de risico's van het afsteken van vuurwerk met behulp van bijvoorbeeld een fles of pot met zand en men zelf ook ervaring heeft met dat dit mis kan gaan, wordt dit toch nog steeds gedaan. Onbekendheid met het bestaan van een speciale vuurwerkstandaard speelt hierbij een rol, maar zeker ook de kosten van een dergelijke standaard.

  ⇨ Communicatie kan kennis over het bestaan van speciale vuurwerkstandaarden kunnen verhogen. Daarbij moet worden gerealiseerd dat de huidige prijs van een dergelijke standaard een belangrijke drempel voor daadwerkelijk gebruik ervan kan zijn.

- De vuurwerkregels zijn niet goed bekend. Wat goed wel bekend is zijn de data waarop vuurwerk mag worden gekocht en de tijdspanne waarin men het mag afsteken op 31 december en 1 januari. Men is echter niet bekend met de regels omtrent de leeftijden in relatie tot de verschillende categorieën vuurwerk, men is niet bekend met hoe vuurwerk ingedeeld wordt volgens de wet, welk vuurwerk tot welke categorie behoort, welke categorieën verboden zijn en welke dat specifiek voor 2020 zijn, in verband met het verbod als gevolg van corona. Ook lastig is te bepalen welk vuurwerk illegaal is of niet en hoe men dit zelf kan bepalen zonder daarvoor onderzoek op internet te doen. Men maakt ook geen onderscheid tussen vuurwerk dat bij de wet verboden is omdat het in een categorie valt die verboden is en vuurwerk dat niet toegelaten wordt omdat het niet aan de veiligheidseisen (CE-keuring) voldoet. De meeste jongeren zijn ook niet goed op de hoogte van de strafmaat en het risico op een strafblad of zijn zich hiervan onvoldoende bewust. Voor degene die hiervan wel op de hoogte zijn en zich er ook van bewust zijn, vormt dit een belangrijke drempel om niet toegestaan vuurwerk af te steken. Vooral het risico om vastgezet te worden en de gevolgen van een strafblad voor je toekomst of een 'streepje achter je naam' blijkt impact te hebben voor jongeren die hiervan op de hoogte zijn.

  ⇨ In campagnes en voorlichting over vuurwerk is tot nog toe nadruk gelegd op de veiligheid en het risico op lichamelijk letsel. Omdat men zich hier al van bewust is, en omdat hieraan via communicatie via kanalen zoals scholen, social media en ouders al de nodige aandacht wordt geschonken is te overwegen om de kapstok voor de boodschap van een campagne te verleggen van vuurwerkveiligheid naar vuurwerkregels. Dit wil niet zeggen dat vuurwerkveiligheid dan onbelicht moet blijven, via communicatie over vuurwerkregels kan ook goed worden geattendeerd op en geïnformeerd worden over vuurwerkveiligheid. Informatie over vuurwerkregels voorziet in een behoefte waardoor de relevantie die aan

voorlichting wordt toegekend kan worden verhoogd. Nu wordt informatie al snel saai gevonden, vooral als het weer gaat over veiligheidsmaatregelen die men al kent.

- Jongeren zelf vinden dat communicatie het beste kan verlopen via tv en social media, met name YouTube, Instagram, Snapchat en TikTok.

Hoe kijken jongeren van 11 - 17 jaar aan tegen vuurwerk, vuurwerkveiligheid en vuurwerkregels?

- De jongeren die aan het onderzoek hebben meegewerkt zijn allemaal min of meer fan van vuurwerk. Vooral de jongens in de leeftijd van 12 – 15 jaar vinden zwaar knalvuurwerk aantrekkelijk omdat het een adrenaline kick geeft: spannend om af te steken en de harde knal is steeds weer verrassend en brengt een schrikeffect teweeg. Hoewel minder dan jongens, vinden meisjes dit ook aantrekkelijk maar zij zijn toch meer in voor siervuurwerk. Knalvuurwerk is vooral populair wanneer in groepsverband, buiten de tijd waarbinnen het wettelijk is toegestaan, vuurwerk wordt afgestoken.

- Vuurwerk afsteken in groepsverband is niet alleen spannend maar heeft ook een sociale component: het verhoogt de gezelligheid en saamhorigheid. Dit geldt vooral voor de 12 – 15 jarige primaire doelgroep. Daarbij is het ook spannend om iets te doen wat niet mag: buiten de toegestane periode vuurwerk afsteken en experimenteren met vuurwerk bijvoorbeeld door het in putten af te steken of door meerdere stuks/soorten tegelijkertijd aan te steken. Meisjes zijn hierbij meestal niet degenen die het zware vuurwerk zelf aansteken.

- Opvallend veel wordt gesproken over het afsteken van illegaal vuurwerk. Nitraten zijn hierbij het populairst en ook thunderkings, als is lang nog niet bij iedereen bekend dat dit vuurwerk verboden is sinds dit jaar.

- Opvallend is ook dat illegaal en zwaar vuurwerk op scholen wordt verhandeld. En ook wordt afgestoken, zowel binnen als buiten schoolgebouwen.

- De deelnemers vinden van zichzelf dat ze verstandig met vuurwerk omgaan, ook als ze ermee experimenteren en als ze illegaal zwaar vuurwerk afsteken. Ze brengen in hun ogen, noch zichzelf, noch anderen in gevaar. Daardoor overheerst de houding dat een ongeluk met vuurwerk hen zelf niet overkomt. Zelf geven jongeren, met name de primaire doelgroep 12 – 15 jarigen, aan dat ervaringen met ongelukken levendig moeten worden gebracht, wil het impact op hen hebben.

⇨ Er kan worden overwogen slachtoffers op scholen hun verhaal te laten doen om zo de beleving van ongelukken dichter bij te brengen en de houding dat hen zelf niets kan overkomen om te buigen.

Wat is het draagvlak voor vuurwerkregels in het algemeen en voor het verbod voor 2020 in het bijzonder?

- Hoewel veel vuurwerkregels onbekend zijn, bestaat begrip voor het bestaan ervan. Men snapt dat regels moeten worden opgesteld ter bevordering van de veiligheid. Men is niet tegen vuurwerkregels.

- Maar de meeste jongeren zijn wel tegen het vuurwerkverbod dat dit jaar is ingesteld. Daarbij worden allerlei argumenten aangevoerd: het is een traditie, andere vrijetijdsbestedingen kennen veel meer slachtoffers, de meeste mensen doen het op een veilige manier, et cetera. De reden, namelijk het niet nog meer belasten van de ziekenhuizen in tijden van corona, wordt door deze tegenargumenten volledig overtroefd en nauwelijks aangehaald.

- Er wordt dan ook verwacht dat veel mensen toch vuurwerk zullen afsteken met oud & nieuw, waaronder veel van de 11-15 jarige deelnemers zelf. De oudere respondenten zoeken hun heil in ander vermaak zoals feesten met vrienden. Enkele jongere deelnemers durven het ook niet aan omdat ze geen risico willen lopen op het krijgen van een boete (al dan niet met strafblad) en het kwijtraken van hun voorraad vuurwerk die ze, naar hun verwachting, volgend jaar weer kunnen afsteken. Daarbij wordt vaak niet beseft dat veel van dit vuurwerk (F3), dat in 2019 nog wel mocht worden afgestoken, vanaf 2020 (dus ook in 2021) ook verboden is. Maar een meerderheid zegt dit jaar toch 'gewoon' vuurwerk af te gaan steken: vuurwerk dat nog op voorraad ligt, dat uit het buitenland wordt gehaald, of via het illegale circuit wordt aangeschaft.

Wat weet de doelgroep over vuurwerkveiligheid en vuurwerkregels?

- De jongeren weten behoorlijk veel over vuurwerkveiligheid. Bekend is dat een veiligheidsbril gedragen moet worden, het aansteeklont is bekend, maar niet waarom dit veilig zou zijn, dat afstand gehouden moet worden is ook bekend, maar het aantal meters wordt naar eigen inzicht ingeschat. Brandveilige kleding dragen is minder bekend, evenals het bestaan van een vuurwerkstandaard. Het CE-keurmerk is niet bekend.

- Van de vuurwerkregels is bekend dat F1 het hele jaar door gekocht en afgestoken mag worden en welk vuurwerk hiertoe gerekend wordt. Ook

bekend is het bestaan van illegaal vuurwerk. Bekend is ook dat je als jongere taakstraf kunt krijgen en dat vuurwerk ingeleverd moet worden als men betrapt wordt met illegaal vuurwerk. Niet goed bekend is dat er een algemeen verbod op F3 vuurwerk bestaat, en niet alleen voor 2020. Met uitzondering van de categorie F1, bestaat zeer weinig kennis van welk vuurwerk tot welke categorie behoort en wat de leeftijden zijn waarop kopen en afsteken toegestaan is. Ook is niet bekend wat tot illegaal vuurwerk behoort en waaraan men kan zien dat vuurwerk niet legaal is.

Informatiebronnen

- Voorlichting op scholen door docenten en externe deskundigen vormen een belangrijke informatiebron. Over veiligheid wordt ook door ouders, opa's en oma's gesproken en men krijgt informatie via social media en tv (jeugdjournaal en journaal).

- Men weet dat er tv-spots bestaan, maar men kan zich hiervan heel weinig herinneren.

Wat doet de doelgroep met vuurwerk, vuurwerkveiligheid en –regels?

- Er wordt vanaf jonge leeftijd al vuurwerk afgestoken en men is begonnen met F1 vuurwerk. Nu wordt door alle leeftijdsgroepen ook zwaar knalvuurwerk en vuurpijlen en potten afgestoken. Daarbij worden leeftijdsregels niet in acht genomen.

- Men vindt van zichzelf dat veiligheidsregels in acht worden genomen. Evenwel blijkt dat men bewust risico's neemt voor de adrenaline kick door grenzen te verkennen. Behalve door deze kick, wordt dit gedrag, vooral bij 12 – 15 jarigen ook bepaald door de sociale omgeving waarbij een combinatie van 'stoer willen overkomen', verhoging van gezelligheid en groepsdruk de belangrijkste gedragsbepalers zijn. Onder groepsdruk wordt de belangrijkste drempel voor het nemen van risico's, namelijk angst, overwonnen. Angst kan door deze te overwinnen enerzijds een kick geven maar anderzijds kan angst ook leiden tot het trekken van grenzen bij het nemen van risico's. Dit leidt tot afwijzing van (illegaal) zwaar knalvuurwerk, vooral door meisjes, maar ook wel door jongens.

- Men is zich bewust van de risico's en men kent ook uit de directe of indirecte omgeving veel verhalen van onveilige omgang met vuurwerk met noodlottige afloop. Toch heeft men het idee dat men zelf geen risico loopt omdat men zelf wél verantwoord en veilig vuurwerk afsteekt, ook als dit zwaar of illegaal vuurwerk betreft of als wordt geëxperimenteerd met vuurwerk.

Onveilig gedrag met vuurwerk heeft belangstelling vooral in de leeftijdscategorie van 12 – 15 jarigen. Filmpjes hierover op social media, vooral YouTube, zijn populair en er wordt met enthousiasme over verteld.

- Verder worden risico's gelopen waarvan men zich niet of onvoldoende bewust is bij het afsteken van vuurwerk. Met name realiseert men zich vaak niet dat vuurwerk de verkeerde kant uit kan schieten, bijvoorbeeld wanneer gebruik wordt gemaakt van een onvoldoende stabiele lanceerbasis.

- Vuurwerkregels met betrekking tot de minimumleeftijden voor het afsteken van vuurwerk hoger dan F1 worden totaal niet opgevolgd, niet alleen omdat ze niet bekend zijn, maar vooral ook omdat toestemming van de ouders hierbij als norm wordt gehanteerd en niet wordt uitgegaan van de wet. Maar de wet wordt ook bewust overtreden, bijvoorbeeld bij het afsteken van illegaal vuurwerk. Dit maakt het nog spannender. De pakkans wordt daarbij zeer laag ingeschat. Bovendien wordt, vooral door de groep 11 – 15 jarigen gedacht dat je als jongeren geen geldboete krijgt, hoogstens een taakstraf.

  ⇨ Jongeren weten veel over vuurwerkveiligheid, maar over vuurwerkregels weet men weinig. Via communicatie kan kennis worden bijgebracht over welk vuurwerk wel mag worden afgestoken en welk vuurwerk niet, welke categorieën er bestaan, welk vuurwerk tot welke categorie behoort, wat de minimumleeftijden zijn per categorie voor het afsteken, wat onder illegaal vuurwerk valt, wat straffen zijn en welke consequenties dit heeft voor je toekomst.

  ⇨ Communicatie zou ook op ouders gericht kunnen worden zodat zij meer doordrongen raken van de wettelijke bepalingen voor het afsteken van vuurwerk en de mogelijke gevolgen van overtreding van de wet, zowel voor wat betreft persoonlijk letsel als wat betreft de sancties.

Vuurwerkverbod 2020: weinig draagvlak

- Het vuurwerkverbod is voor velen teleurstellend en wordt door velen niet geaccepteerd en naar verwachting ook niet opgevolgd door de meeste deelnemers van 11 – 15 jaar. Oudere deelnemers hebben al een alternatief in gedachten, namelijk feesten met vrienden en knallen met kurken in plaats van met vuurwerk. Het verbod lokt veel tegenargumenten uit waaruit blijkt dat men de noodzaak van het verbod voor het ontlasten van de ziekenhuizen niet inziet en ook niet relevant vindt.

Inzichten

1 Vuurwerk: spontane associaties

Uit de spontane associaties komen een aantal punten naar voren:

- **Knallen** is een associatie die aan de top staat. Vanaf de leeftijd van 12 jaar vinden de meeste deelnemers zeer harde knallen 'het leukste' knalvuurwerk: het geeft een adrenaline kick omdat je er steeds weer van schrikt. Het betreft hier knallen van illegaal vuurwerk: cobra's en nitraten en ook de favoriete thunderkings. Meisjes, vooral in de jongste groep, houden niet van extreem harde knallen zoals deze bekend zijn van illegaal vuurwerk zoals cobra's en nitraten. Daarbij wordt de felle lichtflits waarmee dit gepaard gaat ook als onprettig ervaren.

  Ik vind harde knallen gewoon het leukste.

  Jongen, 12 jaar

- Kleuren is ook een veel voorkomende associatie, verwijzend naar **siervuurwerk**. Zowel meisjes als jongens worden hierdoor aangesproken. Meisjes nog wat meer dan jongens.

- In de spontane associaties wordt ook veel gerefereerd aan de verschillende **categorieën** vuurwerk. Daarbij wordt vooral onderscheid gemaakt tussen 'categorie 1', oftewel 'het lichte vuurwerk' en de hogere categorieën, oplopend naar gelang de zwaarte van het vuurwerk.

  Categorie 1 dat is superzacht, 2,3 of 4 gaat al een stuk harder.

  Meisje, 11 jaar

- **Illegaal vuurwerk** komt ook veel voor in de spontane associaties. Daarbij noemt men nitraten en cobra's. Ook worden landen genoemd, met name Duitsland, waar het illegaal vuurwerk vandaan komt.

- De associaties hebben ook een sterk **sociale component**: vuurwerk wordt geassocieerd met samen zijn met familie en vrienden met oud & nieuw, samen wat drinken en oliebollen eten. En ook met samen zijn in een groep vrienden, voorafgaand aan oud & nieuw.

- In alle groepen maken **veiligheidsmaatregelen** deel uit van de spontane associaties. De veiligheidsbril staat hierbij bovenaan, wat overigens niet wil zeggen dat men deze ook draagt bij het afsteken van vuurwerk. Ook afstand bewaren en het aansteeklont komt vaak voor in de associaties.

- In de oudste doelgroepen (15-, 16- en 17-jarigen) worden relatief meer associaties genoemd die verband houden met **gevaar en veiligheid en met feesten en alcohol** (champagne). In de oudste leeftijdsgroep, komen als enige groep gehoorbeschermers terug in de spontane associaties en 'gevaarlijk' vanwege het risico op lichamelijk letsel.

- Hoewel de associaties overwegend positief van aard zijn, komen ook negatief geladen associaties voor die te maken hebben met **gewonden en vandalisme** met oud & nieuw.

Meestal hoor je op het nieuws meteen wat er kapot is gegaan met het vuurwerk, bijvoorbeeld dat mensen dingen in bushokjes doen.

Jongen, 12 jaar

Op het nieuws hoor ik dat er gewonden zijn gevallen door vuurwerk. Mijn buurjongen gooide drie jaar geleden vuurwerk omhoog en dat is op zijn oog gekomen en zijn oog is er nu uit.

Jongen, 12 jaar

2 Vuurwerk

Paplepel en traditie

De meeste deelnemers zijn al vanaf jonge leeftijd bekend met het afsteken van vuurwerk: vanaf ongeveer 7 jaar. Toen mochten ze alleen F1 vuurwerk afsteken van hun ouders, en sommige onder toezicht ook wel eens knalvuurwerk zoals een rotje.
Bij alle deelnemers is het afsteken van vuurwerk met de paplepel ingegoten. Unaniem wordt verteld dat in het gezin, meestal door vaders, ooms en broers, altijd met oud & nieuw vuurwerk wordt afgestoken.

Ik heb het weer van mijn vader. Die vindt het leuk, dus dan vind ik het ook leuk.

Jongen, 11 jaar

Ik mocht toen ik zeven was eerst geen rotjes afsteken, tot mijn opa ermee kwam en toen mocht het wel.

Jongen, 14 jaar

Wanneer en wat

Oud & nieuw is voor alle deelnemers het hoogtepunt: dan wordt het zware vuurwerk afgestoken, het heftige knalwerk, zware vuurpijlen en 'potten die veel geluid maken'. Vaak begint men al overdag met een klein deel van het vuurwerk af te steken en na elf uur gaat het feest pas echt beginnen.

Maar vuurwerk afsteken beperkt zich geenszins tot deze avond en nacht. In de periode ervoor wordt ook al vuurwerk afgestoken, meestal niet bij de eigen woning, maar ergens op straat of op afgelegen terreinen. Vanaf kerst neemt dit nog toe, sommigen krijgen vuurwerk als cadeau onder de kerstboom, en enkele echte vuurwerkliefhebbers steken ook wel eens wat af in de loop van het jaar.

De jongste leeftijdsgroep (11 jarigen, groep 8 basisonderwijs) steekt in de periode voorafgaand aan oud & nieuw alleen F1 vuurwerk af, door de meeste deelnemers 'categorie 1 vuurwerk' genoemd. Met oud & nieuw steken zij ook zwaarder vuurwerk af, onder het toeziend van hun vader, oom of oudere broer. Deze jongste groep steekt geen illegaal vuurwerk af of thunderkings (die tot vorige jaar nog als F3 vuurwerk legaal waren). Zij vinden dit vuurwerk te heftig, de knallen irritant hard en pijnlijk voor ogen en oren.

De meeste deelnemers uit de leeftijdsgroepen 12 -15 jaar steken wel graag zwaar vuurwerk af. Met name thunderkings zijn populair, maar ook nitraten. Cobra's daarentegen zijn voor de meeste deelnemers te zwaar en te gevaarlijk.

Het merendeel van de deelnemers heeft toestemming van de ouders om op oud & nieuw zwaar vuurwerk te mogen afsteken, waaronder vuurwerk dat volgens de wet niet hun leeftijd is toegestaan en ook vuurwerk dat uit het buitenland is gehaald en hier illegaal is. Bij 12 – 15 jarigen gebeurt dit dan altijd in de nabijheid van andere familieleden, waaronder meestal de vader van het gezin. Moeders zijn volgens de deelnemers vaak wat terughoudender en voorzichtiger, maar staan het wel toe omdat vader het goed vindt en het zelf ook doet.

Aanschaf en voorraad

Wanneer vuurwerk, uit hogere categorieën dan F1, wordt afgestoken voordat de verkoopperiode is ingegaan, is dit vaak vuurwerk dat overgebleven is van het voorgaande jaar of vuurwerk dat in het illegale circuit wordt aangeschaft. Het betreft hier vuurpijlen, rotjes, thunderkings en ook nitraten. Deze laatste worden vaak aangeboden op scholen. Opvallend veel deelnemers weten te melden dat hierin op school wordt gehandeld vanuit rugtassen en schoolkluisjes. De meeste respondenten kopen geen vuurwerk van handelaren op scholen. Ondermeer omdat ze het niet vertrouwen.

> *Misschien hebben ze er zelf aan lopen klooien of hebben zij het van iemand die er iets mee heeft gedaan. Bijvoorbeeld dat het lont er lang uitziet, maar dat hij heel snel gaat, of dat de knal veel harder is dan dat ze zeggen.*
>
> Jongen, 13 jaar

> *Het is alsof je chips verkoopt. 20 Nitraten is een tientje. Maar het is zo'n verspilling van geld. Want je betaalt voor 5 seconde van adrenaline.*

Jongen, 16

Het vuurwerk dat op oud & nieuw wordt afgestoken, wordt ofwel legaal verkregen via bestellingen die samen met de ouders worden afgehaald bij legale verkooppunten. Ofwel wordt het illegaal verkregen via een familielid, buurjongen of buurman die hiervoor speciaal naar Duitsland reist. Ook via social media, met name Instagram en Snapchat is illegaal vuurwerk gemakkelijk verkrijgbaar volgens de deelnemers.

Ik laat het meebrengen door mijn buurjongen die het in Duitsland gaat inkopen. In Duitsland verkopen ze beter vuurwerk: nitraten en hardere knallen.

Jongen, 13 jaar

Mijn oom spendeert duizenden euro's aan vuurwerk. Die geeft soms wat aan mij.

Jongen, 13 jaar

Op Snapchat zie je veel dat mensen nitraten en zo verkopen.

Jongen, 16

De deelnemers mogen allemaal zelf hun vuurwerk uitzoeken, sommige geheel zelfstandig en sommige samen en in overleg met hun vader (meestal) of moeder. Sommige jongeren mogen zelfstandig hun keuze maken, waarbij budget een begrenzing vormt en ook niet 'al te heftig' vuurwerk mag worden gekozen. Sommige deelnemers in de leeftijdsgroep 12 – 15 jaar, maken van het aanschafproces bijna een studie: ze bekijken filmpjes van het aanbod op sites van aanbieders of op YouTube, waar wordt bekeken wat andere YouTubers allemaal aanschaffen en uithalen. Daarbij wordt gekeken naar de zogenaamde 'PYRO's' (PYRO team Delft, Pyro Team for life en Sven en Koen). Zo stellen ze een lijstje op van aan te schaffen vuurwerk.

Sommige jongens (14 - 15 jaar) zeggen hiervoor veel geld uit te trekken, rond 200 euro, en hier een heel jaar naar uit te kijken. Een jongen krijgt vuurwerk van een oom die het in Duitsland koopt, een ander jongen krijgt overgebleven vuurwerk van een tante die een vuurwerkwinkel runt.

Bij de twee oudste leeftijdsgroepen, met name bij de 16- en 17 jarigen, is de interesse voor het kopen van vuurwerk, speciaal illegaal knalvuurwerk, aan het afnemen. Een jongen van 16 kocht toen hij jonger was zwaar knalvuurwerk bij webshops:

Ik heb wel het gevoel dat het de laatste tijd minder is. Je had een grote webshop, de Bombashop, maar die is neergehaald door de politie.

Jongen, 16

Bij deze leeftijdsgroep is het accent verlegd van afsteken van vuurwerk naar feesten. Zij vinden het leuker om te feesten en daarbij het geld aan drank te besteden in plaats van aan vuurwerk. Een andere reden is dat geen risico willen lopen op het krijgen van bekeuring en strafblad. Dat vinden zij het plezier niet waard. Toch steken zij ook wel eens illegaal vuurwerk af zoals nitraten. Dat krijgen ze dan van vrienden maar zeggen het niet zelf te kopen.

Dan steek ik het af en dan denk ik: oké, dat was het weer…

Meisje, 16 jaar

Ik heb zelf geen nitraten. Vrienden wel. Ik vind het te duur en je moet je best doen om het te krijgen. Ik haal liever wat bij de vuurwerkwinkel.

Jongen, 16

3 Vuurwerk afsteken: drijfveren

Knalvuurwerk: vooral adrenaline kick

De allerbelangrijkste drijfveer voor het afsteken van knalvuurwerk is de spanning voorafgaand aan de knal en het schrikeffect van de knal. Daarbij geldt voor 12 – 15 jarigen: hoe harder de knal hoe groter de kick. Dit geeft een adrenaline kick, waarbij voor 12 – 15 jarigen geldt: hoe harder de knal, hoe groter de kick. Het onverwachte van het moment dat het vuurwerk explodeert draagt hier ook aan bij:

Omdat als je een knal hoort je die niet ziet aankomen. En vanwege de heftigheid van de knal.

Meisje 12 jaar

Of dat je weet dat deze een harde knal heeft. Dan heb je spanning in je buik.

Jongen, 11 jaar.

De spanning is nog groter als je iets doet wat volgens de wet niet mag.

Misschien omdat het eigenlijk niet mag, dat is soms ook wel cool.

Meisje 11 jaar

Experimenteren: maakt nieuwsgierig, is spannend en gezellig.

De primaire doelgroep (12- tot en met 15 jarigen) experimenteert wel eens met vuurwerk. Zwaar vuurwerk afsteken in een PVC buis, meerdere thunderkings in een put afsteken en meerdere stuks vuurwerk tegelijkertijd afsteken zijn hierbij favorieten. Ook wordt geëxperimenteerd met het bij elkaar combineren van allerhande vuurwerk, het kruit uit vuurwerk halen en ergens anders in stoppen en aansteken. meerdere stuks tegelijkertijd afsteken. Dit geeft extra spanning omdat

je niet weet wat er gaat gebeuren. Het experimenteren gebeurt met vuurwerk van verscheidene categorieën.

> *Als je er maar eentje afsteekt, is het wel saai, maar als je er dan nog een knetterlint hebt en een crackling bal en die bij elkaar afsteken, dan is het wel iets leuker.*
>
> Jongen, 12 jaar

Er wordt gedacht dat bij experimenten de schade goed kan worden ingeschat, maar niet altijd:

> *Als ik experimenteer, dan is het een knetterlint in een band. Klinkt heel gek maar het is heel grappig en het kan niet veel schade aanrichten. (...) Meestal kan je de schade wel een beetje inschatten en soms valt het mee en soms denk je: hé, dat had ik niet gedacht. Soms denk je ook, oeh, dat was best gevaarlijk.*
>
> Jongen, 12 jaar

Uit de spontane reacties komt naar voren dat stoer willen doen bij afsteken van vuurwerk en experimenteren met vuurwerk voor de deelnemers zelf geen rol speelt. En ook als hiernaar wordt gevraagd wordt dit ontkend. Maar men zegt bij andere jongeren wel te zien dat stoer willen zijn een rol speelt. Hierop wordt dieper ingegaan in paragraaf 6 'Vuurwerkveiligheid: risicoperceptie'.

Volgens de deelnemers spelen er voor henzelf andere drijfveren een rol. Nieuwsgierigheid naar wat gaat gebeuren speelt een grote rol en dat gecombineerd met de spanning omdat het eigenlijk niet mag, geeft een extra kick.

> *Het is eigenlijk een experiment en omdat het niet de bedoeling is en niet mag, wordt je eigenlijk nieuwsgierig naar wat er gebeurt als ik het toch doe. En dan geeft het toch wel een adrenaline boost.*
>
> Jongen, 12 jaar

Ook het verleggen van grenzen speelt hierbij een rol omdat hiermee de spanning erin wordt gehouden. Na het herhaald afsteken van hetzelfde vuurwerk treedt verveling op omdat het dan saai wordt:

> *De eerste keer dat je een rotje afsteekt is het leuk, maar op een gegeven moment is het hetzelfde en dan ga je het onder dingen leggen en zo.*
>
> Jongen, 13 jaar
>
> *Wij gaan dan met vrienden en dan gooien we allemaal vuurwerk op een hoop met karton en dan gaat het harder fikken, dan steken we het in één keer af. Wij noemen dat een heksenkring. Doen we gewoon voor het huis. Met oud en nieuw.*
>
> Jongen, 13 jaar

Naast spanning en nieuwsgierigheid speelt gezelligheid ook een rol bij het afsteken en het experimenteren met vuurwerk dat men altijd met één of meerdere vrienden doet.

> *Het is leuk om er met elkaar om te lachen.*
>
> Jongen, 13

Experimenteren: er zijn grenzen
Voor de deelnemers ligt de grens van experimenteren bij vernieling. Dit vindt men zelf te ver gaan. Maar ook hier geldt dat men dit wel ziet gebeuren in de eigen omgeving, zoals op schoolterreinen en in schoolgebouwen.

> *(Gevraagd naar waar de grens ligt) Ik denk bij een, uuhm....thunderking op de kop in een put stoppen. Een keer op het speelplein werd er een thunderking afgestoken in een prullenbak en die was helemaal kapot. Dat is niet meer leuk.*
>
> Jongen, 12 jaar

En overlast veroorzaken gaat ook te ver:

> *Bij iemand belletje lellen, weet je, dat geeft wel een kick, maar illegaal vuurwerk midden in de nacht afsteken zodat de hele buurt wakker wordt, dat is voor mij iets te. Dan hebben er zoveel mensen last van. Stel dat er dan toevallig politie langs rijdt en je aanhoudt, dan bel je wel echt de lul.*
>
> Jongen, 12 jaar

4 Vuurwerkveiligheid: veiligheidsmaatregelen

Top of mind: bril, lont en afstand houden
De deelnemers is niet alleen gevraagd naar spontane associaties bij vuurwerk, later in het gesprek zijn ook spontane associaties bij 'vuurwerk en veiligheid' nagegaan.

Het meest top of mind zijn de vuurwerkbril, het aansteeklont en afstand houden. Bij de jongste groep, de 11-jarigen, wordt ook genoemd dat er iemand bij moet zijn voor de veiligheid, vooral bij hogere categorieën vuurwerk dan cat. 1. De reden is dat die dan kan helpen als er iets mis gaat, bijvoorbeeld door een ambulance te bellen.

Bril dragen: intrinsieke motivatie ontbreekt
De meeste deelnemers achten de kans dat men oogletsel oploopt klein omdat men van zichzelf vindt dat op een verstandige en verantwoorde manier vuurwerk wordt afgestoken.

Daarom ontbreekt de motivatie om een bril op te zetten. Zelfs als men in zijn directe omgeving jongens kent die een oog moeten missen of blind zijn aan één oog als gevolg van vuurwerk, ontbreekt deze motivatie. Immers: de ongelukken waren het gevolg van hun onveilig gedrag: bijvoorbeeld naar elkaar gooien van vuurwerk of met je hoofd boven een Thunderking gaan hangen omdat die niet afging.

Drempels bril dragen: sukkelig, kinderachtig en verstoord beleving
Voor categorie 1 vuurwerk wordt een beschermingsbril onnodig geacht en dit wordt dan ook niet gedaan. Maar ook bij het afsteken van zwaarder vuurwerk is het dragen van een vuurwerkbril niet populair onder de jongeren, sterker nog, de sociale norm is geen bril te dragen.

Een bril dragen wordt geassocieerd met 'sukkelig' en 'kinderachtig'. Het is niet stoer om een veiligheidsbril te dragen. Degene die meestal, maar ook niet altijd, een veiligheidsbril dragen, zijn dan ook in de minderheid.

> *Ik vind een bril prima, maar de meeste mensen zien anderen die brillen dragen als sukkeltjes.*
>
> Meisje, 16 jaar
>
> *Het hoort eigenlijk, maar niemand doet het want je staat voor lul.*
>
> Jongen, 15

In de groep 12 jarigen wordt opgemerkt dat men in de omgeving ziet dat 'oudere kinderen' de bril meestal niet dragen als ze in groepjes vuurwerk afsteken.

> *De oudere kinderen van 16 doen het minder.*
>
> Jongen, 12 jaar

Een andere reden voor het niet dragen van de bril: hij staat optimale beleving van het afsteken van het vuurwerk in de weg.

> *Het neemt de hele ervaring weg. Dan steek je vuurwerk af en dan heb je zo'n dom brilletje op. Alsof je in een supersnelle auto zit die niet snel kan. Dan heb je de ervaring maar niet helemaal.*
>
> Jongen, 16

Triggers voor bril dragen

De belangrijkste reden om een bril wel te dragen is niet intrinsiek van aard: de bril wordt vooral opgezet vanuit de druk van ouders. Een veiligheidsbril wordt dan

ook hoogstens opgezet als men in de buurt is van ouders. Maar ook dan 'vergeet men soms de bril op te zetten' of doet men dit niet omdat een ouder dit zelf ook niet doet.

> *Als ik bij mijn vader ben niet, en als ik bij mijn moeder ben wel. Als ik alleen ben dan zet ik hem niet op.*
>
> Jongen, 12 jaar
>
> *Soms ben ik eigenwijs en dan denk ik: ah joh, er kan niets gebeuren. Maar dan komt mijn moeder en die zegt dan X, DOE JE BRIL OP!!!*
>
> Jongen, 12 jaar

Het afsteken van zwaar vuurwerk kan een trigger zijn om de bril op te zetten. Sommige deelnemers dragen de bril dan, echter alleen tijdens oud & nieuw, wanneer er ouders in de buurt zijn. Maar ook dan wordt hij vaak niet opgezet. De bril wordt ook wel gedragen als van F1 vuurwerk een heel doosje tegelijkertijd wordt afgestoken (zoals knetterlinten).

Maar er zijn ook enkele jongeren in de leeftijdsgroepen van 11 – 15 jaar die zeggen de bril wél te dragen. Zij zijn bang voor oogletsel en zien daarom het nut van de bril wél in. En een paar jongens zetten de bril ook op omdat 'al hun vrienden het ook doen'. Hoewel het ook nog wel eens wordt vergeten.

> *Het is niet slim om het niet te doen. want wij zitten op een nieuwe school en dat is allemaal wennen dus als je blind raakt aan één oog dan wordt alles even moeilijker. Lezen, Engels en Duits hebben we voor het eerst en dan kan je alles maar met één oog zien.*
>
> Jongen, 12 jaar

Aansteeklont: hoogstens handig met oud & nieuw

Meestal steken de deelnemers vuurwerk af met een aansteker, zeker als men in de periode voorafgaand aan oud & nieuw vuurwerk afsteekt met vrienden omdat dan niet veel vuurwerk achter wordt afgestoken en de meerwaarde van een lont daarbij niet wordt ingezien.

Een aansteeklont is dan alleen maar onhandig. Het kan wel handig zijn als men veel vuurwerk achter elkaar afsteekt, zoals op de avond/nacht van oud & nieuw. Maar ook dan wordt het door de meeste deelnemers niet gebruikt. Waarom een lont veiliger zou zijn dan een aansteker is veelal niet bekend. Met een aansteker kun je net zoveel afstand houden als met een aansteeklont, zo wordt ook nog opgemerkt. Er wordt ook nog gewezen op een nadeel van een aansteeklont: het brandende eindje kan tegen je lichaam of je kleding aankomen.

Slechts een paar deelnemers geven aan dat met een aansteker het lont ergens in het midden vlam kan vatten, wat met het gebruik van een lont kan worden voorkomen.

Afstand houden: naar eigen inzicht
Dat afstand moet worden gehouden is bekend, maar hoeveel afstand dit moet zijn, wordt naar eigen inzicht ingeschat. Men is niet op de hoogte van regels hieromtrent. En ook de informatie op de verpakking wordt niet gelezen.

Vanzelfsprekend: niet naar iemand gooien of op iemand richten, behalve met F1
Men is zich er volledig van bewust dat vuurwerk niet naar iemand mag worden gegooid of op iemand mag worden gericht.
Toch worden verhalen verteld dat men zelf hiervan slachtoffer is geworden is (zonder letsel) of dat men dit in zijn omgeving wel ziet gebeuren.

Met F1 vuurwerk wordt wel naar elkaar gegooid om 'te kloten'. Maar dat kan geen kwaad volgens de jonge deelnemers (12-14 jarigen).

Veel minder bekende veiligheidsmaatregelen

- Gebruiksaanwijzing wordt niet gelezen
  Niemand leest ooit de gebruiksaanwijzing op de verpakking van vuurwerk. Hoogstens wordt het etiket geraadpleegd voor informatie over de categorie.

  Ik pak het eruit en zie het lontje en steek hem aan.

  Jongen, 12 jaar

- Brandveilige kleding dragen: wordt niet of nauwelijks op gelet
  Doorgaans wordt hiermee geen rekening gehouden en is men zich hiervan ook niet bewust. Slechts enkele deelnemers weten te vertellen dat het dragen van een capuchon afgeraden wordt omdat hier vuurwerk in terecht kan komen of omdat de bontkraag snel vlam kan vatten. Dit zijn 12-14 jarigen die hiervan op de hoogte zijn gekomen via lessen over vuurwerkveiligheid op school door de docent of agent. Ook een moeder heeft hierop gewezen.

- De vuurwerkstandaard: weinig bekendheid en duur
  De vuurwerkstandaard geniet weinig bekendheid en als deze al bekend is, wordt hij toch niet gebruikt omdat een standaard te duur is (30 euro wordt opgemerkt). Meestal wordt een pot met zand gebruikt of een fles. Of een pijl wordt in de grond gestoken. Er zijn veel verhalen over dat dit (bijna) mis is

gegaan. Maar aan een speciale vuurwerkstandaard als oplossing wordt spontaan niet gedacht.

Ik denk dat je ergens achter moet schuilen of zo. Dekking zoeken. En als je daar de tijd niet voor hebt, dan kun je het beste zo ver mogelijk weglopen of op de grond gaan liggen op je buik met je voeten naar het vuurwerk toe.

Jongen, 12 jaar

Die zijn ook 30 euro die standaarden. Dat betaal je toch niet. Maar je moet wel gewoon goed opletten met een fles.

Jongen, 16 jaar

- Oorbeschermers: niet top of mind en onaantrekkelijk
  Wanneer er naar wordt gevraagd, wordt opgemerkt dat men geen oorbeschermers gebruikt omdat het juist gaat om de kick van de harde knallen. Alleen in de oudste doelgroep is een meisje dat ze gebruikt als zwaar knalvuurwerk wordt afgestoken. In de jongere leeftijdsgroepen roepen) wordt opgemerkt dat oordoppen niet bedoeld zijn voor henzelf.

Ik zie wel mensen die het gebruiken. Oudere mensen of mensen met problemen aan hun oren.

Jongen, 12 jaar

- Het CE-keurmerk is onbekend
  Er wordt van uitgegaan dat vuurwerk dat bij legale winkels wordt gekocht betrouwbaar is. Dat er een CE-keurmerk bestaat is al onbekend, laat staan wat de betekenis hiervan is.

5 Vuurwerkveiligheid: informatiebronnen

Er worden verschillende informatiebronnen genoemd:

- Via school
  De jongere deelnemers noemen als informatiebron vaak lessen op school. Daarbij wordt door zowel docenten als externe deskundigen (agenten, HALT, iemand van 'vuurwerkveiligheid') voorlichting gegeven over vuurwerk, regels en veiligheid.
  Maar ook in het middelbaar onderwijs wordt bij sommige deelnemers aandacht besteed aan vuurwerkveiligheid. Bij een meisje komt elk jaar een mevrouw hetzelfde verhaal vertellen:

Jammer genoeg krijgen we die cursus nog steeds. Er komt elk jaar een mevrouw langs die dat steeds weer vertelt. Het is een soort instantie die dat komt vertellen. Dat doet ze op een saaie toon, altijd hetzelfde. Anders zou het misschien interessanter zijn om er nog eens naar te luisteren. Want nu weet je al wat er verteld gaat worden.

Meisje, 16

- Familie
  Naast scholen krijgt men informatie over veilig omgaan met vuurwerk van ouders, opa en oma. Vooral bij de jongere leeftijdsgroepen (11 – 15 jaar) wordt thuis met ouders over vuurwerk en veiligheid gesproken. Hierbij is illegaal vuurwerk ook onderwerp van gesprek. De kinderen worden ervoor gewaarschuwd niet in te gaan op aanbieders op de straat.

- Internet en tv
  Er wordt ook informatie opgezocht op internet, bijvoorbeeld om na te gaan of een bepaald soort vuurwerk illegaal is of legaal. En ook wordt via de tv informatie verkregen. Hierbij worden het jeugdjournaal en het journaal genoemd.
  Zeker niet op de laatste plaats krijgt men informatie via sociale media. Vooral op YouTube worden filmpjes bekeken over vuurwerk om te zien 'wat het doet' en filmpjes over experimenteren met zwaar vuurwerk. Maar ook Instagram, Snapchat en TikTok worden als informatiebronnen genoemd.

  Enzo Knol stak vuurwerk af en gaf advies over veiligheid.

  Jongen, 13 jaar

- Tv-spotjes: weinig herinnering
  Ook worden 'reclames' op tv (spotjes) genoemd als informatiebron, maar men kan zich hiervan niet veel meer herinneren dan dat er letsel wordt getoond. Daarbij wordt opgemerkt dat dit weinig indruk heeft gemaakt en dat men liever een verhaal uit de mond van een slachtoffer zelf hoort, life op school. Eén deelnemer van 16 jaar kan zich de slogan herinneren: 'je bent een rund als je met vuurwerk stunt'

6 Vuurwerkveiligheid: risicoperceptie

Risico's: meestal is men zich ervan bewust en worden ze bewust opgezocht
In de gesprekken worden veel voorvallen genoemd van risicovol gedrag met vuurwerk waarbij de risico's bewust worden opgezocht. De belangrijkste gedragsbepalers hierbij zijn: grenzen verkennen, stoer willen zijn (ook al zegt men dat dit niet voor zichzelf maar voor anderen geldt), adrenaline kick, gezelligheid en groepsdruk.

- Grenzen opzoeken bij het afsteken van zwaar knalvuurwerk is een onderwerp dat in veel groepen terugkomt. Het gaat hierbij dan met name om het zo lang mogelijk vasthouden van knalvuurwerk, waaronder nitraten, met een

brandend lontje. Daarbij is het doel om het vuurwerk pas zo laat weg te gooien, dat het in de lucht ontploft. Het overgrote merendeel van de deelnemers zegt dit zelf niet te doen. Enkele jongens uit de jongste leeftijdsgroepen hebben hiermee wel ervaring. Meestal met F1 vuurwerk, waarbij volgens hen geen risico wordt gelopen op ernstige verwondingen.

Ik heb een keer een rotje in de lucht gegooid en die ontplofte in de lucht. Dat was best vet.

Jongen, 11 jaar

Ja, misschien dat je er een brandwond aan over houdt, maar dat was het dan wel.

Jongen, 13 jaar

Mijn broertje (11 jaar) spoort niet helemaal. Die zet overal zijn voet op en hij houdt het altijd in zijn handen. Het is zijn eigen keus. Het is niet heel gevaarlijk, maar er kan toch wel wat gebeuren. Mijn ouders zeiden er eerst niets van, maar toen zagen ze dat zijn zool was gefikt, dus daar waren ze niet blij mee.

Jongen, 13 jaar

Ja soms zijn groepen boos op elkaar en dan gaan ze vuurwerkgevechten houden met die romeinse kaarsen. Dat doen ze in de stad. Dat heb ik nooit gezien maar vrienden van mij wel.

Jongen, 13 jaar

- Verhalen over incidenten met vuurwerk op school worden in vrijwel alle groepen naar voren gebracht. Het varieert hierbij van het afsteken van zwaar vuurwerk in een fles op de toiletgroep waarna overal stukjes glas verspreid lagen in de wc-ruimte, via afsteken van 'nitraatjes' op het schoolplein, al dan niet in vuilcontainers of vuilnisbakken, tot het afsteken van zware vuurpijlen vanaf de auto van een docent naast de school. Bij het laatste voorval was ook een vrouw door het vuurwerk geraakt. In alle gevallen zijn de daders geschorst van school.

- Op YouTube komt men filmpjes tegen van onveilig gedrag, zoals het YouTube filmpje 'Nitraatje erbij?'. Daarin is een groep jongeren te zien die bij elkaar in een schuur staan en waar een van de jongeren een nitraat afsteekt, binnen. En, wel op tijd, de schuur uit gooide.

- Maar ook zelf doet men wel eens iets met vuurwerk dat gevaar kan opleveren. Een jongen vertelt enthousiast over het aansteken van lege bierblikjes met een rotje erin.

Er lagen lege bierblikjes op straat en één van de jongens deed er een rotje in om te kijken wat er zou gebeuren en hij blies mooi op. Het blikje spatte uit elkaar.

Jongen, 13 jaar

Iemand verteld over rennen in een kring rond een afgestoken 'nitraatje', met de kans dat het ontploft vlakbij je benen. De jongen van 16 heeft hier op

jongere leeftijd wel eens aan deelgenomen. Hij vertelt dat het leuk was, een kick gaf en gezellig was. Groepsdruk speelt hierbij ook een rol, zoals door deze jongen zelf wordt aangegeven.

Ik heb het wel een keer gedaan en het was heel grappig maar ik ga het niet nog een keer doen. De eerste keer was redelijk onder groepsdruk. Het was leuk maar het ding kwam heel dicht bij mij en toen wilde ik het niet meer doen.

Jongen, 16 jaar

Vuurwerk naar elkaar gooien doet men zelf niet, maar is iets dat men wel kent van zien, horen zeggen, of uit ervaring als slachtoffer. Zoals een meisje die vertelde eens vuurwerk 'naar haar hoofd' te hebben gekregen toen ze op de fiets uit een tunnel kwam rijden. Ze vindt het gevaarlijk voor kleine kinderen, zegt ze, maar zelf is ze er al aan gewend.

Ja soms zijn groepen boos op elkaar en dan gaan ze vuurwerkgevechten houden met die romeinse kaarsen. Dat doen ze in de stad. Dat heb ik nooit gezien maar vrienden van mij wel.

Jongen, 13 jaar

- Met vrienden onder elkaar is men onvoorzichtiger dan wanneer men in gezinsverband vuurwerk afsteekt.
  Ook bij zelf afsteken van zwaar vuurwerk speelt groepsdruk een rol bij de jongste leeftijdsgroepen (11-13 jaar). Een meisje vertelt dat haar vader thuis het zwaardere vuurwerk afsteekt en dat ze het eigenlijk zelf niet goed durft. Maar als ze met vrienden is dan durft ze het wel omdat iedereen het doet.

En meestal doen mijn vader en zus het dus dan doe ik het minder snel. Maar als de rest het doet dan doe ik het ook.

Meisje 11 jaar

Ook anderen zeggen dat je met vrienden onvoorzichtiger bent dan wanneer ouders in de buurt zijn. Stoer willen zijn is hierbij een gedragsbepaler voor sommige deelnemers uit de leeftijdsgroepen 11 – 15 jaar.

Met je ouders ben je voorzichtiger dan met vrienden. Met vrienden ook wel, maar minder dan met ouders erbij. Je doet meer wat losser. Zodat je stoerder overkomt want je moet natuurlijk er niet stom uitzien.

Jongen, 11 jaar

Wat x zegt, heb ik ook wel. Met familie doe je veiliger.

Meisje 11 jaar

Groepsdruk speelt ook belangrijke rol bij weddenschappen waarbij vuurwerk in het spel is, nog eens aangewakkerd door het behalen van financieel voordeel.

Er blijven altijd mensen die je proberen over te halen. Dat je dingen gaat doen waarvan je denkt, mm, niet zo verstandig. Iemand die vraagt bijvoorbeeld als je dit doet... ze wedden om iets als je iets doet. Ik doe er niet aan mee maar ik snap dat sommige mensen het interessant vinden om te doen. bijvoorbeeld 50 euro als je een cobra afsteekt in een station ofzo ik zeg maar wat. Dan zijn er mensen die het doen voor het geld en de kick.

Meisje, 17 jaar

Risico's waarvan men zich bewust is en niet wil lopen

Bij het bepalen van de grens tussen welk vuurwerk men wel en niet afsteekt is angst de belangrijkste gedragsbepaler. Enerzijds leidt angst tot spanning en kan het juist leiden tot het opzoeken van grenzen: afsteken van zwaar vuurwerk dat dan een extra adrenaline kick geeft.

Mijn neef gaf het aan mij. Die zei dat het iets harder dan een rotje was, maar toen was het een nitraat. De kick was wel leuk, want het is een heel harde knal. Mijn buurjongen heeft er iets van honderd. Dat hoeft van mij niet. Ik zou er tien halen, dan blijft het een beetje speciaal.

Jongen, 13 jaar

Anderzijds kan het leiden tot het juist niet afsteken van zwaar vuurwerk omdat men bang is dat er iets fout gaat. Dit laatste speelt een rol bij:

- Afwijzing van illegaal vuurwerk door sommige deelnemers.
  Zij zijn bang dat illegaal vuurwerk onbetrouwbaar is omdat 'er iets mee kan zijn gedaan' waardoor het vuurwerk niet veilig is, bijvoorbeeld een lontje van materiaal dat sneller brandt, een te kort lontje, of een zwaardere explosie dan verwacht.

  Straks lig je hand eraf en dan ben je de rest van je leven klaar.

  Jongen, 14

- Afwijzen van zwaar vuurwerk. Voor de een ligt de grens bij rotjes (F3), voor de ander bij nitraten en voor weer anderen bij Cobra's. Ook hierbij zijn ervaringen met wat men hoort en ziet in de eigen omgeving en via social media leidend.

  Cobra's zou ik nooit afsteken. Ik zie het wel eens op YouTube. Daar kan je auto's mee opblazen.

  Jongen, 13 jaar

Een jongen op school had het eens bij zich. Op dat moment weet je het niet natuurlijk, maar als we het wel zouden weten, dan zou ik niet in de buurt van die jongen komen, want je weet niet wat ermee gebeurt. Je voelt je ook niet helemaal veilig want je weet niet wat ze ermee kunnen gaan doen.

Jongen, 13 jaar

- Voor de meeste deelnemers ligt de bovengrens van zwaar knalvuurwerk bij thunderkings. Dat is veiliger dan nitraten omdat hieraan een stok zit waardoor het bij het aansteken niet hoeft te worden vastgehouden en omdat het in de lucht tot ontploffing komt en niet op de grond.

Risico's waarvan men zich niet bewust is

Er worden ook voorvallen genoemd waarbij men risico loopt waarbij men vooraf niet heeft stil gestaan.

Voorbeelden die hierbij worden genoemd:

- Vuurwerk dat een onbedoelde verkeerde richting uitschiet, bijvoorbeeld omdat de doos van waaruit het wegschiet nat was of doordat er een fles omvalt van waaruit een pijl wordt afgeschoten.

De ene ging omhoog en de andere kwamen naar ons toe. Mijn broertje stond te lachen, maar ik vond het eng.

Jongen, 13 jaar

Mijn buurman (bezitter van illegaal vuurwerk uit Duitsland), geeft wel eens dingen die wij afsteken. Het is een keertje uit de hand gelopen. We hadden een pijl en die is omgevallen en tegen een raam gevlogen. Dat raam ging kapot ervan.

Jongen, 12 jaar

Bij mij ging het wel eens fout. Ik wilde een thunderking aansteken. Toen gooide iemand naast me iets en daar schrok ik van en de thunderking schoot toen in de garage en daar stond veel brandhout maar er was niets aangestoken. Maar stel dat het een vuurpijl was, dan misschien wel.

Jongen, 13 jaar

- Men heeft ook meegemaakt dat iets is brand is gevlogen door vuurwerk.

Een paar jaar geleden was er een schuur hier in de fik gevlogen omdat jongeren vuurwerk aan het afsteken waren. Ze gingen er expres op richten.

Jongen, 11 jaar

Twee jaar geleden is hier een scooter verbrand. Dat was gevaarlijk want er zat nog benzine in.

Jongen, 12 jaar

7 Vuurwerkregels

Houding
Dat er regels zijn opgesteld voor vuurwerk, vindt men vanzelfsprekend. Men vindt het goed dat er regels zijn opgesteld vanuit de overheid omdat er 'altijd mensen zijn die er niet mee om kunnen gaan'.

Kennis
Algemeen bekend

- Dat F1 vuurwerk het hele jaar door mag worden gekocht en afgestoken.
- Welk vuurwerk behoort tot 'categorie 1'. Dit is makkelijk: dit is al het vuurwerk dat het hele jaar door verkocht wordt bij winkels zoals de Lidl en de Aldi.
- Dat illegaal vuurwerk bestaat en dat dit zwaarder vuurwerk is dan toegestaan met hardere knallen en fellere lichtflitsen.

  Net als dat je met een camera een flits maakt maar dan tien keer zo erg.

  Jongen, 11 jaar

- Dat je als jongere een taakstraf kunt krijgen of waarschuwing voor het afsteken van illegaal vuurwerk. En dat het risico bestaat dat vuurwerk ook ingeleverd moet worden. Aan het krijgen van een boete wordt getwijfeld door de jongste leeftijdsgroepen omdat men ervan uitgaat dat men deze als jongere niet kan betalen. Daarom zou men nu juist een taakstraf krijgen. HALT is in deze context ook bekend.
- Wanneer vuurwerk legaal mag worden verkocht/gekocht en wanneer het legaal mag worden afgestoken.
- Dat je met vuurwerk geen overlast mag veroorzaken, bijvoorbeeld door vuurwerk naar woningen of andere mensen te gooien.

Niet bij iedereen bekend

- Dat F3 vuurwerk vanaf december 2020 verboden is. Een jongen van elf merkt op dat thunderkings legaal zijn omdat hij deze wel vaker afsteekt.
  De misvatting bestaat dat F3 vuurwerk alleen dit jaar verboden is vanwege corona, net zoals F2. Alleen enkele 16-jarigen weten dat thunderkings vanaf dit jaar illegaal zijn en niet meer verkocht mogen worden. Zij hebben dit gehoord via nieuws op internet, vrienden of social media (Instagram).

Niet bekend of verwarring

- Hoeveel categorieën van vuurwerk worden onderscheiden. Sommigen hebben het over 7 of 8 categorieën, anderen over drie, vier of vijf.
  Uitzondering hierop vormen de jongeren van 16 en 17 jaar, die zich hierover hebben geïnformeerd via vrienden of internet. Zij weten ook te vertellen dat

bijvoorbeeld zware shells, zoals 12 inch shells onder de wapen- en munitiewet vallen.

- Met uitzondering van F1 bestaat veel onbekendheid en verwarring over welk vuurwerk tot welke categorie behoort.

Twee zijn Thunderkings en drie zijn nitraten en cobra's.

Jongen, 12

Volgens mij is thunderking vier of twee. Vier is illegaal. Of drie? Dat zijn grote potten. Het zal twee zijn, of tweeëneenhalf. Eén is het hele jaar door. Sterretjes, hele kleine fonteintjes, knetterlinten.

Jongen, 12

- Wat tot illegaal vuurwerk wordt gerekend. Men weet niet waaraan men dit kan zien of waaruit men dit kan opmaken. Veelal wordt er vanuit gegaan dat wat je in Nederland kunt kopen via webwinkels en kunt afhalen bij verkooppunten, legaal is. Meestal wordt er wel vanuit gegaan dat nitraten en cobra's illegaal zijn.
- De wettelijke status van het CE-keurmerk is onbekend.
- Op welke leeftijden de verschillende categorieën mogen worden afgestoken. is niet bekend en er bestaat veel verwarring over. Men staat er ook niet bij stil dat hier regels voor zijn. Er wordt vanuit gegaan dat als de ouders het goed vinden, dat het mag.

F1 mag je vanaf 14 jaar kopen volgens mij. Maar je mag het op alle leeftijden afsteken. Net als met drank. Je mag het drinken maar niet halen.

Jongen, 16

Stel dat je ouders vuurwerk halen, dan steek je dat wel af als je 10 bent. Dat heb ik zelf ook gedaan.

Meisje, 16

- Wat slechts bij één jongen van 14 jaar bekend is, vanuit voorlichting op school door een agent, is dat je vanaf 14 jaar ook vast kan worden gezet als je vuurwerk bij je hebt dat onder de wapen- en munitiewet valt, zoals cobra's. Dit heeft veel impact gehad op hem en vormt een belangrijke reden om geen illegaal vuurwerk af te steken.

Als ze je daarmee pakken, dan kan je zeker langer vast blijven zitten. Je kunt ook voor later problemen krijgen en dat is een dag plezier niet waard.

Jongen, 14

Perceptie van de pakkans

De meeste deelnemers laten zich niet remmen door dreigende boetes of taakstraffen omdat de pakkans erg laag wordt ingeschat. Als je vuurwerk

afsteekt kun je gemakkelijk wegrennen en bewijzen dat jij zelf het vuurwerk hebt afgestoken, is dan erg moeilijk.

De oudere deelnemers (16 en 17 jaar) zijn zich ook bewust van het risico op een boete als je wordt aangehouden met illegaal vuurwerk in je bezit.

Vuurwerkverbod 2020: bekend maar draagvlak is klein
Het is bekend dat dit jaar (2020) vanwege corona alleen categorie 1 vuurwerk mag worden afgestoken met oud & nieuw.
Maar dit is niet echt leuk volgens de jongste deelnemers (11 – 15) omdat tegen de tijd dat het oud & nieuw is, de spanning er al vanaf is omdat men in de periode eraan voorafgaand all veel van dit F1 vuurwerk heeft afgestoken.

Veel deelnemers, zeggen van plan te zijn met oud & nieuw toch vuurwerk af te gaan steken dat in 2020 verboden is. Niet alleen F2 vuurwerk maar ook F3 vuurwerk dat men nog op voorraad heeft en illegaal vuurwerk uit het buitenland.

> *Ik heb nog 100 thunderkings en kanonslagen liggen van vorig jaar. Ík ga er sowieso 10 afsteken, ook al is het verboden.*
>
> Jongen, 12

Men voelt zich in dit plan gesterkt door de sociale omgeving:

> *Mijn vrienden gaan dat ook doen. Niemand gaat de regels volgen denk ik.*
>
> Jongen, 12

Ook wordt verwacht dat als tegenreactie er juist 'expres veel vuurwerk' zal worden afgestoken. Daarbij wordt gewezen op #tegenvuurwerkwet op Instagram waar filmpjes worden geplaats van mensen die potten, cobra's en nitraten afsteken.

Men verwacht niet dat er goed gehandhaafd kan gaan worden omdat er te weinig handhavers zouden zijn om dit adequaat te kunnen doen. En ook als de kans om betrapt te worden groot zou zijn, zou een jongere niet ervan worden weerhouden om vuurwerk af te gaan steken met oud & nieuw.

> *De kans op betrapt worden is best groot omdat ze nu gaan controleren, maar als je gepakt wordt: so be it!*
>
> Jongen, 13

Toch zijn er ook jongeren die zeker weten dat ze dit jaar geen vuurwerk gaan afsteken, behalve F1 vuurwerk. De kans op een boete en ook de gevolgen voor

hun toekomst vanwege de kans op een strafblad of 'een streepje achter je naam' is hierbij doorslaggevend.

Dan ga je voor 40 euro vuurwerk halen en krijg je 100 euro boete.

Jongen, 16 jaar

Oneens met vuurwerkverbod: argumentatie

Bij de motivatie voor het niet eens zijn met het vuurwerkverbod in 2020, worden met name door 11 – 15 jarigen de volgende argumenten aangevoerd, waarbij meestal niet wordt gerefereerd aan de extra druk die ongevallen tijdens oud & nieuw zou leggen op de gezondheidzorg in verband met corona.

- Men is het er niet mee eens dat de enige mogelijkheid om vuurwerk af te steken wordt ontnomen. Daarbij wordt door sommige deelnemers opgemerkt dat men daar het hele jaar door naar toe heeft geleefd en dat de teleurstelling te groot is.
- Het is een traditie: vuurwerk hoort bij oud &nieuw en een traditie mag niet worden afgenomen.
- Het aantal ongevallen als gevolg van vuurwerk wordt vergeleken met het aantal ongevallen als gevolg van sporten. Dit laatste wordt niet verboden, dus waarom vuurwerk wel, terwijl dit minder ongevallen met zich meebrengt.

Ik vind het nergens op slaan eigenlijk. Met vuurwerk vallen er 300 gewonden per jaar en met schaatsen veel meer. Dus waarom zou je dan vuurwerk verbieden.

Jongen, 12 jaar

- Het merendeel houdt zich aan de veiligheidsregels. Die moeten dan lijden onder degenen die dit niet doen en ongevallen veroorzaken.
- Men verwacht dat door het verbod meer in plaats van minder ongevallen zullen plaatsvinden. Daarbij wordt er van uitgegaan dat meer illegaal vuurwerk zal worden afgestoken.

Enkele vooral 16- en 17- jarigen deelnemers tonen wel begrip:

- Minder druk op de toch al overbezette ziekenhuizen;
- Minder groepsvorming: met oud & nieuw is het risico groot dat te weinig afstand wordt bewaard.

Alternatieven voor vuurwerk bij totaal verbod in de toekomst

- Enkele deelnemers zouden overgaan op carbid schieten, waarbij beseft wordt dat men dit niet in woonwijken kan doen, maar alleen in open gebied.
- Oudere deelnemers (16- en 17 jarigen) gaan feesten, iets wat ze nu ook al meer zijn gaan doen en waarbij afsteken van vuurwerk wel hoort, maar niet

echt zou worden gemist. Samen alcohol drinken zou hiervoor in de plaats komen.

- Jongere deelnemers die in familiekring oud & nieuw vieren zouden zich beperken tot gezellig samenzijn met familie en gezamenlijk oliebollen eten, wat drinken, een filmpje kijken en spelletjes doen.

Maar het lijkt me wel saaier want ik vind dat iedere feestdag iets speciaals moet hebben. Vuurwerk hoort erbij.

Meisje, 11 jaar

- Een jongen vertoont alleen al bij het idee vluchtgedrag:

Dan zou ik aan mijn ouders vragen of we op vakantie kunnen naar een land waar het wel mag.

Jongen, 13

8 Communicatie

Campagneboodschap

Veel is al bekend over vuurwerk en veiligheid. De informatie die men hierover krijg ligt meestal voor de hand. Zo wordt opgemerkt dat het vanzelfsprekend is dat je niet met je hoofd boven vuurwerk mag hangen en ook dat bekend is hoe je vuurwerk moet afsteken. Als dit bij herhaling wordt verteld, wordt het saai en haakt men af.

Ik ben er zoveel mee bezig en dan weet je onderhand wel wat je niet moet doen en wel. Als je zo een filmpje maakt waarin dat allemaal uitgelegd wordt, dan klik ik het weg. Ik kijk er niet naar.

Jongen, 12

Er bestaat wel behoefte aan informatie waarvan men niet of onvoldoende op de hoogte is: wat veilig vuurwerk is en wat niet. Wat illegaal vuurwerk is en wat niet. Op welke leeftijden je welk vuurwerk mag afsteken. Deze informatie wordt nu soms ook wel opgezocht via googelen of door in een vuurwerkwinkel ernaar te vragen.
Anderen zouden de boodschap richten op boetes omdat men hierover niet veel weet en omdat het krijgen van een strafblad je toekomst kan verknallen: de kans op een goede baan is dan klein.

Ik wil later graag aannemer worden en ik heb geen zin in een baan als vuilnisman.

Jongen, 15

Voor een jongen die bij voorlichting op school door een wijkagent is geconfronteerd met filmpjes van slachtoffers waarin werd getoond wat fout kan gaan als je experimenteert met bijvoorbeeld illegaal vuurwerk uit elkaar halen, heeft dit ook impact.

> *Dat had wel impact op mij. Dat ik toch wel wat voorzichter ermee ben omgegaan daarna. Mijn broertje houdt nog wel eens een grondbloem (F1) vast, maar ik denk na die les dat hij dat niet meer gaat doen.*
>
> Jongen, 13

Kanalen

- Life
  Life verhalen van slachtoffers zouden meer impact hebben dan korte video's waarin letsel als gevolg van onveilig gebruik van vuurwerk worden getoond, zo wordt opgemerkt. Men wil het verhaal uit de mond van de slachtoffers zelf horen en vragen kunnen stellen.

- Social media
  Social media worden zeer geschikt geacht voor voorlichting over vuurwerkveiligheid omdat men daar veel op zit. Met name: Instagram, YouTube, TikTok en snapchat.
  De suggestie wordt gedaan om, net zoals nu wordt gedaan met 'het coronablokje' dat rechtsboven bij TikTok en Instagram in beeld wordt gebracht, een dergelijk opzet voor vuurwerk toe te passen.

- TV
  Tv-spotjes komen volgens de deelnemers ook onder de aandacht. In de spot zou dan verwezen moeten worden naar een website waar men terecht kan voor meer informatie in de vorm van filmpjes.

- Intranet van scholen
  In de oudste leeftijdsgroep (16/17) wordt de suggestie gedaan om een icoontje over vuurwerkveiligheid op de openingspagina te zetten van intranet dat je ziet als je inlogt op het intranet van school. Dat blokje moet clickable zijn zodat je via een klik gemakkelijk meer informatie kunt ontsluiten, bij voorkeur beeldend gebracht, in de vorm van video's.

Afzender

De afzender moet een populaire influencer of YouTuber zijn volgens de deelnemers omdat men van hen eerder een boodschap aanneemt dan van de overheid die verder van hen afstaat en minder serieus wordt genomen:

Je luistert ook minder snel naar een docent.

Jongen, 16

Namen die worden genoemd zijn Enzo Knol, de YouTubers 'Sven en Koen'.

Dat zijn een paar YouTubers en die steken ook veel vuurwerk af en die experimenteren er ook mee op een grotere schaal dan dat wij doen. Als je zo'n reclame zou doen, ik denk dat kinderen van 9 tot 14 ongeveer nog niet zoveel ervaring hebben, en dat zij er wel iets aan hebben. De basisdingen uitleggen die je eigenlijk al weet als je iemand bent die al drie jaar vuurwerk afsteekt. Een stabiele plek, nooit vuurwerk afsteken met je gezicht erboven. Moeten laten zien van zo moet het en niet zo. En niet alleen vertellen. Echt laten zien trekt meer aandacht.

Jongen, 12

Ook via het jeugdjournaal kan informatie worden gegeven.

Bijlage I: Gespreksleidraad

Project:	Vuurwerkveiligheid onder jongeren
Methode:	online groepen met vriendenstellen en online duo interviews
Datum onderzoek:	wo 18 en do 19 november
Aantal respondenten:	6 groepen van 90', per groep 4 deelnemers en 2 duo's van 45'

Uitleg
Bij kwalitatief onderzoek worden geen 'vragenlijsten' afgenomen, maar wordt een gesprek gevoerd. Dit gesprek heeft een vrij format en zal voor iedere groep, of ieder individuele gesprek anders verlopen. Op deze manier kan het perspectief van de doelgroep het beste uit de verf komen. Het heeft daarom geen zin om 'vragen' te formuleren. Wel heeft het gesprek een 'ruwe structuur'. Deze leidraad is een beschrijving van die structuur met daarbij steeds een korte uitleg en een lijst onderwerpen die aan bod kunnen komen. Er worden geen vragen in geformuleerd om schijnprecisie te voorkomen.

Introductie
De moderator legt de testsituatie uit:
- welkom;
- onderwerp van gesprek: praten over vuurwerk: hoe jullie daarmee omgaan, wat jullie ermee doen, enzovoorts;
- onafhankelijkheid onderzoeker;
- notulist, meekijkers en apparatuur;
- anonimiteit en rapportage;
- geen goede/foute antwoorden;
- tijdsduur gesprek.

Korte kennismaking
Elk vriendenstel wordt uitgenodigd om haar/zijn vriend/vriendin voor te stellen. Daarbij mag de vriend/vriendin reageren.
- Samenstelling gezin
- School
- Favoriete vrijetijdsbesteding
- Wat x helemaal niet leuk vindt om te doen

Associaties

- Gebruik **Qandr**. We vragen de respondenten qandr.eu te openen op hun mobiele telefoon en de code die op het (gedeelde) scherm verschijnt in te voeren.
- Vervolgens vragen we hen via hun smartphone hun eerste associaties bij 'vuurwerk' te delen, waarna dit plenair op een scherm verschijnt. We stimuleren daarbij woorden op te schrijven die gevoelens/emoties uitdrukken, beelden, meningen, geuren, kleuren, kortom alles wat er in hen opkomt.
- Een aantal kernwoorden die de eerste reactie verwoorden bij 'vuurwerk'. Nadat elke respondent dit heeft gedaan, zijn de eerste reacties zichtbaar in een word cloud en worden deze plenair besproken.

Vraagpunten

- Toelichting op de woorden
- Nagaan hoe 'de anderen' dit ervaren, beleven, wat zij ervan vinden, erbij denken, et cetera.

Houding, beleving, kennis en gedrag

<u>Vuurwerk</u> (voor zover nog niet spontaan in het voorafgaande naar voren gekomen)

- Hoe staat men tegenover vuurwerk: wat spreekt vooral aan, wat minder of wat juist niet;
- Is dat altijd zo geweest of is dat veranderd in de loop der jaren, waardoor;
- Wat doet men met vuurwerk:
  - Welk vuurwerk wordt afgestoken, waarom dat en niet iets anders;
  - Situatie(s): waar, wanneer, met wie, waarom;
  - Hoe komt men aan vuurwerk;
  - Mag keuze vuurwerk zelf worden bepaald, waarom wel/niet
  - Hoe gaat dit proces, wie zijn erbij betrokken, wie hebben invloed op de keuze en wie neemt uiteindelijk de beslissing;

- Wat weet men allemaal van vuurwerk (eerst spontaan, later geholpen)
  - Soorten, categorieën
  - Wat wettelijk is toegestaan, wat niet
  - Wat minimum leeftijd is voor afsteken

<u>Vuurwerk en veiligheid</u>

Wat komt op bij vuurwerk en veiligheid: spontane reacties via **Qandr** in kernwoorden. Deze worden later besproken nadat de word cloud zichtbaar is.

- Wat voor veiligheidsmaatregelen neemt men zelf
- Welke ziet men in z'n omgeving

- Welke veiligheidsmaatregelen kent men nog meer
- Hoe komt men aan deze kennis, in welke vorm is deze kennis aangeboden

- Waarom past men veiligheidsmaatregelen wel toe en waarom niet, wat ligt hieraan ten grondslag
- Neemt men wel een risico's of volgt men veiligheidsregels soms niet op
- Wat leidt tot dit gedrag (eerst spontaan, daarna geholpen reacties):
  - (gebrek aan) kennis
  - Houding ten aanzien van regels (vanuit de overheid): hoe staat men tegenover en hoe gaat men om met regels vanuit de overheid in het algemeen en ten aanzien van vuurwerk in het bijzonder; aan welke regels wordt hierbij gedacht (roken, drinken, film leeftijd, et cetera)
  - Sociale omgeving (invloed anderen, wie, hoe werkt dat)
    Invloed social media: hoe werkt dat
  - Automatisme/traditie
  - Bepaalde emoties zoals angst of juist overmoed, extra spanning, adrenaline, kicken, stoer willen zijn *(ITR: let op welke bewoordingen hierbij worden gebruikt)*
  - Fysieke omgeving: camera's in de buurt, beschikbaarheid vuurwerk, etc.
  - Hoe denk je dat anderen jou beschrijven als je kijkt naar hoe je met vuurwerk omgaat *(ITR: als nodig is, een voorbeeld noemen, bijvoorbeeld voorzichtig type of juist iemand die nergens bang voor is)Hierbij kunnen we, als de tijd het toelaat, weer de Qandr woordwolk gebruiken)*
  - Hoe zou je je vriendje omschrijven
  - Risicoperceptie: de kans op letsel, waarop wordt deze perceptie gebaseerd
  - Risicoperceptie: de kans op straf, waarop gebaseerd
  - Anders…

Communicatie

- Wat kan men zich herinneren van communicatie rondom vuurwerkveiligheid
  - wat zijn hierbij positieve en negatieve waarderingen en belevingen
  - wat was vooral positief: wat heeft indruk gemaakt, waardoor
  - Wat heeft geleid tot anders omgaan met vuurwerk, hoe, waardoor
  - Wordt over deze communicatie gesproken: thuis, op school en/of met vrienden

- Met wie wordt gesproken over vuurwerk en veiligheid
  - Met wie wordt wat besproken, spreekt men bijvoorbeeld met ouders over andere onderwerpen dan met vrienden/vriendinnen, waarom
- Wat zijn aanleidingen om hierover te gaan praten met elkaar
- Wat zijn situaties waarin dit gebeurt

- Welke invloed heeft dit op hoe men omgaat met vuurwerk, en met vuurwerkveiligheid

- Nieuwe campagne:
  - Spontaan: hoe zou deze moeten zijn
  - wat zou de boodschap moeten zijn
  - welke informatie zou moeten worden gegeven (content)
  - in welke vorm moet deze informatie worden aangeboden (middel)
  - via welke kanalen
  - van wie moet deze informatie afkomstig zijn (i.v.m. betrouwbaarheid, geloofwaardigheid, acceptatie en deskundigheid)

Tot slot
(formulering afhankelijk van uiteindelijke beslissing van de kamer over vuurwerkverbod in 2020: ofwel gesteld vanuit een fictieve situatie (stel dat het verboden zou zijn geworden…) ofwel vanuit de reële situatie (het is verboden om dit jaar….)

- hoe staat men hier tegenover
- en hoe staat men tegenover een totaal vuurwerkverbod voor altijd
- in hoeverre kan men hiervoor begrip opbrengen
- wat zal men het meeste missen
- gaat men zich eraan houden
- wat gaat men dan doen, als alternatief (thuiszitten, gamen, dansen, op andere manier lawaai maken, vuurtjes stoken, et cetera)

Hartelijk dank